وچکالۍ د افغانستان شمالي سیمې ځپلې دي

Author: IWPR Afghanistan

په شمالي ولایتونو کې د اوردې مودې لپاره د باران د نه کېدو له امله بزګران خپل څاروي پلوري او نورو سیمو ته مخه کوي.
.

د چنګاښ (سرطان) د میاشتې په اتمه نېټه د 200 کورنیو په شاوخوا کې لومړنۍ جویه د بادغیس له ولایت څخه څه ناڅه دوه سوه کیلومتره ورآندې د سمنګانو ولایت ته راغله. د هغوی وروستی تمځای د کندوز ولایت دی، چېرته چې به د آمو د دریاب د اوبو په تمه نور هم شمال ختیځ لور ته وکوچیږي.

د نوموړو ولایتونو د خلکو دا ډله ییزه کوچېدنه د یوې لویې ستونزې نښه ده، چې د هېواد د نورو برخو په پرتله هوارې ځمکې لري او د افغانستان په شمال کې یو شمېر ولایتونه اغېزمنوي. په نوموړو ولایتونو کې کرنیزې ځمکې او څرځایونه د سږکال د پسرلني باران د نه اورېدو له امله سخت ځپل شوي دي.

د سمنګان ولایت چارواکي وایي، هغوی هڅه کوي له دې کورنیو سره مرستې وکړای شي، ځکه د هغوی خپل ولایت هم وچکالۍ ځپلی دی. د سمنګانو ولایت یو شمېر بزګرې کورنۍ د کوچېدو په حال کې دي.

د بادغیس له ولایت څخه راغلو کورنیو د وچکالۍ له امله خپل څاروي او حاصلات له لاسه ورکړي دي او په دې تمه د سمنګانو ولایت ته راغلي، ترڅو خپلو پاتې څارویو ته د ښښلو اوبو ورکړای شي.

د نظر ګل په نوم یو کوچېدلي سړی له خپلې مېرمنې او څلورو ماشومانو سره په یوې نرۍ خیمې کې اوسیږي، چې لمر او تودوښه په اسانۍ ورننوزي. هغوی له دې وروسته کوچېدنې ته اړ شوي، چې کرونده یې وچه او څاروي یې له تندې مړه شول.

نظرګل آی ډبلیو پي آر ته وویل: ((زمور په ولایت کې د سختې وچکالۍ له امله اوبه نه شته. که یو څو ورځې نو رهم هلته پاتې شوی وای، نو ماشومان به مې له تندې مړه شوی وای.))

هغه وویل، په داسې حال کې چې د هغه زیاتره خپلوانو د سهیل په لور پاکستان یا د لوېدیځ په لور ایران ته مخه کړې، هغه پخپله ختیځ لور ته کوچېدلی دی.

د سمنګانو والي عبدالحق شفق وویل، د هغه اداره له نویو راغلو کورنیو سره، د ځایي خلکو له خوا له مرستو پرته، نورې زېرمې نه لري.

شفق د وچکالۍ له امله د ځایي خلکو د خطر په اړه هم اندېښنه وښوده.

هغه وویل: ((همدا اوس په سمنګانو کې له 20 زرو څخه زیاتې کورنۍ د اوبو له نشتوالي سره مخامخ دي.))

نوموړي والي وویل، له کور او کلیو څخه د خلکو د وتلو او کوچېدو د مخنیوي په اړه لازم ګامونه پورته شوي دي. هغه وویل، د سمنګانو د ولایت د کلیو د پراختیا او بیارغاونې د ریاست د اوبو ټانکرونه هغو کلیو ته اوبه رسوي، چې چینې او څاګانې په کې وچې شوي دي. نوموړي زیاته کړه، د نوموړو ټانکرونو شمېر لږ دی او نه شي کولای په څړ ځایونو کې څارویو ته اوبه ورسوي.

د نوموړي ولایت یو شمېر بزګرې کورنۍ له وړاندې څخه د کوچېدو په حال کې دي. د زلمې په نوم یو سړی له آی ډبلیو پي آر سره د مرکې پرمهال له خپلې یوولس کسیزې کورنۍ سره د کوچېدو په حال کې و.

هغه وویل: ((زما ټوله کرونده له منځه تللې. تر اوسه له ما سره څه مرسته نه ده کړې. اوس د هغه ځاي په نیت روان شوی یم، چې د څکلو اوبه ولري. زموږ ټولې چینې او څاګانې وچې شوي، له دې امله کوچېدوته اړ شوي یاستو. که کوچ ونه کړو نو باید کرۍ ورځ په اوبو پسې وګرځو اوپه پای کې به د خوراک لپاره څه ونه لرو.))

د سمنګانو ولایت مرکز د ایبکو ښار په لومړي نظر کې د څارویو یو بازار ته پاتې کیږي، چې بزګرانو خپل مالونه ورته د خرڅلاو لپاره راوړي دي.

د زیات شمېر څارویو پلورل هم ښه خبره نه ده. بزګران خپل ټول څاروي، چې د ساتلو توان یې لري، خرڅلو لپاره راوړي او ځانونه ترې خلاصوي، چې ښایي له یوې تیارې راتلونکې سره مخامخ شي.

شفق وویل: ((د څارویو څښتنان خپل څاروي د اوبو د نشتوالي له امله په نیمه بیه پلوري.))

د ګلبلدین په نوم یو بزګر وویل: ((ما 140 دانې پسونه په نیمه بیه وپلورل. نوموړې پیسې مې آن د یو کال لپاره نه بس کیږي. نه پوهیږم له هغې وروسته به څه کوم.))

د شمال په نورو پرتو سیمو کې خلک ورته ستونزې لري.

د سمنګانو لویدیځ ته پروت د بلخ په ولایت کې د کریم په نوم یو بزګر وویل، چې څنګه یې خپله کرونده اوحاصلات ټول له لاسه ورکړل او اوس د خپلو څارویو له لارې تر هغه پورې خپل ژوند مخکې وړي، چې شوني وي.

هغه وویل: ((د کال له پیل څخه مې 200پسونه مړه شول. څړځایونه وچ شوي دي. خو موږ هڅه کوو خپل څاروي تر مني پورې وساتو. د ژمي په راتګ به ډېره ستوزمنه وي، چې هغوی وساتلای شو.))

د بلخ لویدیځ ته پروت د جوزجان د ولایت د کرنې رئیس، عبدالرشید وویل: ((زموږ له راټولو شو

معلوماتو څخه په ډاګه شوې، چې وچکالی د غنمو د کروندې په سلو کې نوي برخه له منځه وړي او په دې سیمې کې یې د کروندګرو لپاره ژوند ستونزمن کړی دی.))

عبدالرشید وویل، په ولایت کې له اغېزمنو شویو خلکو سره د مرستې امکانات نه شته او له نړیوالې

ټولنې یې د مرستې غوښتنه وکړه.

هغه وویل: ((زه ډاریږم، چې زموږ کروندګر به بهرنیو هېوادونو ته مخه وکړي.))

په کابل کې د کرنې وزارت له ستونزې خبر دی او هڅه کوي د یو بیړني پروګرام له لارې دې ستونزې ته غبرګون وښیي.

د کرنې د وزارت معین، غلام مصطفی آی ډبلیو پي آر ته وویل: ((وچکالي په ټولو ولایتونو کې لیدل کیږي، خو د افغانستان په شمال کې د اندېښنې وړ ده.))

نوموړي زياته کړه: ((د کرنې او کليو د پراختيا او بيا رغاونې وزارتونو پېتبلې ده، ترڅو خوراکي توکي او د څښاک اوبه وچکالۍ ځپلو خلکو ته چمتو کړي. ... د پلان له مخې به حکومت له اغېزمنو شويو کورنيو سره د غنمو او اوبو د وړلو د لوښو په ګډون ټولې (لازمې) مرستې وکړي. نوموړی پروګرام په پام کې لري، ترڅو د خلکو د ډله ييزې کوچېدنې مخه ونيسي.))

د ملګرو ملتونو د خواړو او کرنې ځانګه (FAO) ګوته څنډلې، چې د لازمو مرستو له تر سره کېدا دمخه بايد د وچکالۍ او اړتيا اندازه ولګول شي.

د افغانستان په شمال کې د FAO د څانګې مشر، مير شفيع الدين ميرزاد وويل، د هغه موسسه د کرنې له وزارت او نړيوال خوراکي پروګرام سره په ګډه کار کوي، ترڅو د وضعې او حالت ارزونه وکړي.

د 1998 او 2001 کلونو وچکالۍ د ارزونې لپاره د درېو موسسو له خوا ترسره شوې يوې سروې ته په ګوتې نيولو ميرزاد وويل: ((موږ په دې وروسيتو کې د ګډې مرستې نوموړې ډله بيا جوړه کړه. موږ لګيا يو ګورو چې د هېواد له کومې برخې څخه سروې پيل کړو.))

هغه زياته کړه: ((تر هغه چې سروې نه وي شوي، د خواړو اړتيا څانته نه شو معلومولای. له سروې دمخه

د هر راز مرستې بېش به اغېزمن و نه اوسي. تر هغه چې سروې بشپړه شوې نه وي، نه د مرستې او نه د وچکالۍ داندازې په هکله څه ويلای شو.))

تر هغه چې په پلازمينې کې د سروې او ارزونې په هکله خبرې رواني وي، بزګران به د خپل ژوند د پايښت لپاره د افغانستان شمال ته په کوچېدلو او په قصابانو باندې د خپلو رمو پلورلو ته دوام ورکوي.

Source URL: https://iwpr.net/ps/global-voices/%D9%88%DA%86%DA%A9%D8%A7%D9%84%DB%8D-%D8%AF-%D8%A7%D9%81%D8%BA%D8%A7%D9%86%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86-%D8%B4%D9%85%D8%A7%D9%84%D9%8A-%D8%B3%D9%8A%D9%85%DB%90-%DA%81%D9%BE%D9%84%DB%90-%D8%AF%D9%8A